

Zsombó Nagyközség Polgármesterétől

6792 Zsombó, Alkotmány u. 3.

Telefon: 62/595-555, fax: 62/595-556

E-mail: polgarmester@zsombo.hu,

web: www.zsombo.hu

Ügyszám: ZS/328-3/2023

Tárgy: Falugazdászai tájékoztató a mezőgazdasággal, a családi gazdálkodással, agrárpályázatokkal és támogatásokkal kapcsolatos tapasztalatokról

Melléklet: 1 db falugazdászai tájékoztató

Zsombó Nagyközség Önkormányzata Képviselő-testületének

Tisztelt Képviselő-testület!

Zsombó Nagyközség Önkormányzata Képviselő-testülete (a továbbiakban: képviselő-testület) 2022. november 3-án, a 109/2022. (XI.03.) Kt. határozatával elfogadta a 2023. évi munkatervét.

Az elfogadott munkaterv szerint a képviselő-testület szeptemberi ülésén napirendi pontként szerepel a Falugazdászai tájékoztató a mezőgazdasággal, a családi gazdálkodással és az agrárpályázatokkal és támogatásokkal kapcsolatos tapasztalatokról.

Mellékelten csatolom Gyuris Ferenc falugazdász által készített tájékoztatót.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy az előterjesztést és a mellékelt tájékoztatót szíveskedjenek megvitatni és az alábbi határozatot meghozni.

_____/2023. (XI.22.) Kt. határozat

Tárgy: Falugazdászai tájékoztató a mezőgazdasággal, a családi gazdálkodással, agrárpályázatokkal és támogatásokkal kapcsolatos tapasztalatokról

HATÁROZATI JAVASLAT

- 1.) Zsombó Nagyközség Önkormányzata Képviselő-testülete (a továbbiakban: képviselő-testület) a mezőgazdasággal, a családi gazdálkodással, agrárpályázatokkal és támogatásokkal kapcsolatos tapasztalatokról szóló falugazdászai tájékoztatót tudomásul veszi.
- 2.) A képviselő-testület a határozat végrehajtásáról nem kér jelentést.

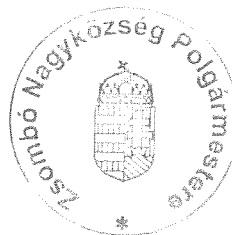
Határidő: azonnal

Felelős: Gyuris Zsolt polgármester

Határozatról értesül:

- 1.) Gyuris Ferenc falugazdász
- 2.) Gyuris Zsolt polgármester
- 3.) dr. Sziromi Márta jegyző
- 4.) Irrattár

Zsombó, 2023. szeptember 18.

Gyuris Zsolt
polgármester

2023 SZEPT 18. K. A

Zsombó 2023.09.18 - 6648/2023

Zsombói
Polgármesteri Hivatal

Érk.: 2023 SZEPT 18.

Mell.: 25/328-2/2023

Előadó: Horváth Ágnes

A mezőgazdaság helyzete 2023-ban Zsombón

(falugazdász tájékoztató 2023)

Tisztelettel köszöntöm a Képviselő Testületet, köszönöm e lehetőséget a beszámolóim megtartására

Beszámolómat az elmúlt évek beszámolóihoz hasonlóan, annak analógiájára statisztikai adatokkal szeretném kezdeni.

Ahogy az a korábbi évek beszámolóiban is említettem, Zsombó településnek a hagyományos, a Homokhátság településeire jellemzően a több gazdálkodási ágazatot egy időben jó színvonalon fenntartó mezőgazdasági termelését ma is elsősorban a **kertészetek** jellemzik.

Az átlagos birtokméret a környező falvakénál kisebb, de az intenzív gazdálkodásra még alkalmas méretű, az átlagos birtokméret százalékos arányban kifejezve a következő:

- 5 ha alatti gazdaságok mintegy 10 %, ez a birtokkoncentráció, valamint a mezőgazdaságból történő „elvándorlás” miatt még mindig csökkenő tendenciát mutat
- 5 és 10 ha között mintegy 30 %
- 10 és 25 ha között mintegy 40 % (kis mértékben növekvő tendencia)
- 25 ha felett gazdálkodó termelők 20 % - os arányt tesznek ki, amely kis mértékben, de emelkedő tendenciát mutat.

A generációváltás, valamint a birtokkoncentráció együttes hatása tükröződik a számokban.
(Ezen adatok a saját statisztikámból az Egységes kérelmet benyújtó gazdálkodók közül lettek kiszámítva).

A település lakosságából mintegy 1000 fő, és családtagjai érintettek valamilyen méretű áruterelésben.

Ágazati részletezésben a következőket emelném ki:

1.) Állattartás

Zsombón a kb. 600 egyéni, zömében igen kis méretű gazdaságból napjainkra nagyon kevés család nevezhető állattartónak, akik ténylegesen áruterelő állattartással is foglalkoznak. A családi szükséglet kielégítésére mára egyre kevesebb udvarban található meg a sertés és a baromfi, a tendencia rövid távon nem fog megfordulni.

Az országos trendet is meghaladóan a hagyományos állattartás drasztikus csökkenést mutat, a médiákban hangoztatott gazdasági válságból való kilábalás ténye ebben az ágazatban nem igazán érezteti hatását.

A gazdálkodásra alkalmas, lakott tanyák számának csökkenési folyamata talán megállt, ez talán elő fogja segíteni az elkövetkező időszakban az állattartási kedv növekedését.

A belterületi körülmények között az állattartás gyakorlatilag megszűnt. A telkek kis méretűek, a korszerű tartási körülmények nehezen alakíthatók ki, de az állattartók tapasztalatom szerint, más községekkel összehasonlítva is megfelelnek az előírásoknak.

A szigorú, uniós követelményeknek megfelelő szabályozás is csökkenti a kistermelői kategóriában az állattartási kedvet. Rövid távon további csökkenés várható. Szerény növekedés csak akkor lesz, ha fiatalabb gazdák korszerű (támogatott) körülményeket teremtve megélhetési, vagy jövedelem kiegészítési céllal folytatják a hagyományokat, s ebben az ágazatban is megjelenhetne az úgynevezett „Életpálya-modell”. Erre a jelenlegi Uniós költségvetési ciklusban pályázati konstrukciókban egyelőre nem látok esélyt

A kertészkedés nagyobb küzdelem, és kockázatos befektetések árán nagyobb jövedelmet biztosít az állattartásnál.

2./ Szántóföldi növénytermesztés, kertészet

Földhivatali és KSH adatok

a./A Földhivatal és a KSH korábbi adatai szerint
 erdő 98 ha,
 gyep (rét,legelő) 630 ha,
 szőlő 46 ha,
 gyümölcsös 313 ha,
 kert 20 ha,
 szántó művelési ágban pedig 1408 ha található

A **2023-as évben benyújtott Egységes kérelem** adatai alapján a fenti adatokat a következőkkel egészíteném ki (azaz a feltüntetett területekre az Egységes kérelemben támogatást kértek):

Szántóterület 1076 ha, melyből 270 ha pihentetett terület, ideiglenes gyep 80 ha, mindkét terület aránya növekedett az előző évhez viszonyítva.

Szőlő a támogatási kérelmek adatai és egyéb információk alapján 1,5 ha , plusz a kertekben , tanyatelkeken lévő szőlő becslésem alapján összesen 3 ha.

Gyümölcsös a valóságban kevesebb: 220 ha, amelyből kajszibarack 5 ha , őszibarack és nektarin 132 ha , szamóca 22 ha, szilva 9 ha , dió 6 ha.(Az őszibarack és a nektarin ültetvények területe csökkenő tendenciába váltott, ennek oka az elmúlt évek kedvezőtlen időjárási feltételeinek, a munkaerőhiánynak / magas munkabéreknek, valamint az évek óta stagnáló értékesítési áraknak a következménye)

Rét, Legelő : 265 ha,

Erdő , melyek még szántóként vannak nyilvántartva támogatás nélkül, önerőből történt telepítés mintegy 30 ha (becsült adat) .Támogatással Zsombó területén megvalósult erdő 16 ha.;

A szántó megoszlása az Egységes kérelem adatai alapján

- Őszi- és, tavaszi kalászosok területe kis mértékben emelkedett, jelenleg	334 ha
- Kukorica területe a tavalyi aszályos időjárás miatt csökken :	77 ha
- Egyéb szántóföldi növénytermesztés kertészeti kultúrákkal:	400 ha
- Burgonya (újburgonya nélkül):	57 ha
- Ugar, pihentetés, ideiglenes gyep	240 ha

A fenti adatokhoz a következő kiegészítéseket tenném:

Ezek a számok a 2023-ban benyújtott Egységes kérelem adatait tartalmazzák, nem szerepelnek benne azok a területek, amelyekre nem kértek támogatást. Az arányokat azonban jól tükrözik.

A másik tényező , amely a zöldségfélék területét nagyban befolyásolja, s a Térségünkben ennek komoly hagyománya van , a tarló- vagy másodvetésű zöldségfélék, melyek a gabonafélék, vagy a primőr növénykultúrák után kerülnek ültetésre, területnagyság mintegy 200 ha, zömében káposztaféle és burgonya.

A szántó művelési ágú területen termelik Zsombó egyik jellegzetes növénykultúráját , a Földiepret, melynél a fóliatakarásos bakháton történő termesztés a térségben elsőként jelent meg. A termőterület nagysága **21 ha** körüli, azonban az intenzív technológiának köszönhetően ennek a területe folyamatosan változik.

c./ Termesztő berendezések, hajtás (Zsombói adatok)

-üvegházi és fóliaházi dísznövénytermesztés
(erőteljesen csökkenő tendenciát mutat)	3 ha
- üvegházi zöldség	2 ha
- zöldség fűthető fóliaházban és fóliasátorban	5 ha
- zöldség fűtetlen fóliasátor	35 ha
összesen	45 ha

d./ A gazdálkodás egyéb jellemzői (röviden)
 regisztrált termelők száma: 390 fő

közülük területalapú támogatást igényelt 2023-ban Zsombón 250 fő (enyhén csökkenő tendencia mutatkozik, sajnos véleményem szerint ez a jelenség egy hosszabb távú kedvezőtlen folyamat része lesz)

érvényes őstermelői jogviszonnyal rendelkezők száma Zsombón a NÉBIH adatai alapján mintegy 500 fő

(mezőgazdasági) egyéni vállalkozó: 30-40 fő (nincs pontos adatom)

Ahogy már említettem , főbb növénykultúráink a településen: **őszibarack**-, zöldségfélék, ezen belül a káposztafélék , sárgarépa, paprika , sárgadinnye burgonyatermesztés , **szamóca**-, és szántóföldi növénytermesztés

A 2021-es-2022-es évben a koronavírus okozta gazdasági válságból éppen kilépve az agrárium is a következő nehézségekkel szembesült: a szomszédos országban zajló háború és az általa okozott még nagyobb mértékű gazdasági válság érte el a világot, mely maga után vonta az extrém műtrágya és növényvédő szerek , valamint az energiahordozók (üzemanyag, elektromos áram, földgáz) áremelkedését, ezáltal a termelés költségeinek növekedését különös próbatétel elé állítva mindannyiunkat.

Az időjárási anomáliák is már több éve nehezítik a gazdálkodók életkörülményeit: tavasszal a gyümölcsösökben már rendszerességgel előfordul virágzáskori fagykár, majd a teljes agráriumot 2022-ben sújtó rendkívül aszályos időjárás, melynek következtében a gazdálkodók az idei évben különös próbatétel elé néztek/ néznek. A hatásuk, hogy kinek a gazdasága éli túlezt az időszakot, az elkövetkező években fog kiderülni.

Ebben a nehéz időszakban különös szerepet fognak kapni az elkövetkező időszak gazdasági intézkedései, a 2023-tól kezdődő agrártámogatások.

Az agrártámogatási rendszer a 2014-től 2020-ig tartó költségvetési időszaka véget ért, az addig **érvényes támogatási rendszert átalakult.**

Az agrártámogatások rendszere továbbra is **két pillér** mentén valósul meg, az I. pillér az úgynevezett Közvetlen kifizetések rendszere, a II. pillér a beruházások támogatásának rendszere.

Elsőként a termelők szélesebb körét érintő I. pillér (Területalapú támogatás) változásait említeném. A következő táblázatban a támogatási rendszer új elemeit, megnevezéseit vázolnám fel:

Jogcím megnevezése	2023-as becsült fajlagos támogatás, euró
A fenntarthatóságot elősegítő, alapszintű jövedelemtámogatás	147
Agrárökológiai program	81 (61 - 121)
Fentiek együtt	228
Fiatal gazdák támogatása	157
1200ha alatt újraosztott támogatás 10ha-ig	80
1200ha alatt újraosztott támogatás 10ha-150ha	40

Tehát az eddigi SAPS támogatások analógiájára lesz egy alapszintű jövedelemtámogatás, és új elemként megjelenik az agrárökológiai program, ez a kettő együttesen fogja kitenni a jelenlegi SAPS+zöldítés támogatási összegét.

Az agrárökológiai program célja a klímavédelmi intézkedések betartása, a biodiverzitás erősítése, ezért ezek kötelező elemeket is fognak tartalmazni, melyek betartása minden támogatást igénylő gazdálkodó számára kötelező.

Kibővítik a támogatható terület fogalmát, ezáltal támogatásra jogosult területté válhatnak az éghajlatvédelmi és környezeti okokból fontos, a mezőgazdasági területekhez szorosan kapcsolódó ún. agro-ökológiai területek (mezővédő erdősávok, fás-cserjés területek, belvizes területek)

2023-tól a Kölcsönös Megfeleltetés némiképp átalakul a zöldítés egyes elemeinek a beépülésével, ez lesz az ún. megerősített feltételeességi rendszer vagy más néven **kondicionalitás**. Ez az alapvető követelményrendszer **minden területalapú támogatásra jogosult gazdálkodóra egyaránt vonatkozik, azaz minden támogatást igénylő gazdának ezeket az előírásokat be kell tartani !**

A kondicionalitás tartalmaz már ismert elemeket és új elemeket is:

Állandó gyep fenntartása az állandó gyep mezőgazdasági területhez viszonyított aránya alapján;
Vizes élőhelyek és tőzeges területek védelme

A szántóföldi tarlóégetés tilalma, kivéve növény-egészségügyi okokból

Vízfolyások mentén védelmi sávok kialakítása

Talajművelés, a talajromlás és erózió kockázatának csökkentése, figyelembe véve a lejtőmeredekséget is

Minimális talajborítás a csupasz talaj elkerülése érdekében a legérzékenyebb időszak(ok)ban

Szántóföldi vetésforgó (nem beleértve a vízborítás alatt termesztett növénykultúrákat)

Nem termelő területek és tájképi elemek minimálisan előírt aránya szántóterületeken, valamennyi mezőgazdasági terület tekintetében a tájképi elemek megőrzése (a tájképi elemek egy része már szerepel a MePAR fedvényen (pl kunhalom...) más részük kialakítása folyamatban van (táblaszegély, erózióvédelmi erdősáv...)

Megmarad az ökológiai másodvetés lehetősége, de átalakul a parlag terület fogalma: A parlagon hagyott terület legrövidebb pihentetési időtartama január 1-jétől augusztus 31-ig terjedő időszak.

A pihentetés időszaka alatt gondoskodni kell a talaj takarásáról növényborítottsággal vagy a tarlómaradványok fennhagyásával.

A parlagon hagyott területen kaszálás, a legeltetés, valamint a mechanikai gyomirtás megengedett.

Az agrár-ökológiai program (röviden AÖP) funkciójában a zöldítést fogja felváltani a területalapú támogatások között

Önkéntes vállaláson alapul, a gazdálkodó dönti el, hogy behozza-e a területét a támogatásba vagy sem.

Fix összegű, környezeti vállalásokat ösztönző támogatás, ami hektáralapon kerül kifizetésre.

A mezőgazdasági üzem teljes területére elszámolható támogatás a vállalt feltételek teljesítése esetén.

A kötelezettségvállalás időtartama: 1 év.

A mezőgazdasági üzemen belül minden tényleges hasznosítási módra (szántó, gyep, ültetvény) vonatkozóan legalább **2 pont értékű** előírást szükséges választani. A pontértékek feltételei, azaz a választható „jó gyakorlat” szempontjainak kidolgozása már elvi szinten megjelent, annak terjedelme miatt ezt most külön nem részletezném.

Küszöbérték alatti területek: ha az üzem szántóterületeinek, illetve gyepterületeinek nagysága nem éri el az 5 ha-t, ültetvény esetében pedig az 1 ha-t, adott hasznosítási módra nem kötelező előírást vállalni. Az érintett területre azonban csak akkor jár kifizetés, ha ezekre a küszöbérték alatti területekre is választ előírást a gazdálkodó.

A 2023. évi egységes kérelemben már külön kellett nyilatkozni arról, hogy ebben az évben részt kíván-e venni a termelő az AÖP-ben.

A Gazdálkodási Napló vezetése (bizonyos esetekben az elektronikus gazdálkodási napló vezetése) és elektronikus beküldése ennél a támogatásnál is szükséges.

Az ellenőrzés rendszere kiegészül, az eddigi műholdas ellenőrzés rendszere kiegészül a Sentinel 1 és a Sentinel 2 Európai Űrügynökség által üzemeltetett műholdak adataival, s ez alkotja majd a Területi Monitoring Rendszer, azaz a TMR ellenőrzések adatait. A rendszer célja, hogy a lehető legpontosabban készítsük elő és adjuk be a kérelmünket. Esetleges eltérés esetén ezért nem a szankcionálás a cél, hanem a pontos kérelmek elkészítése

Összefoglalva, leegyszerűsítve és egy szóval jellemezve: „mini AKG” vállalásával tudjuk majd elérni azt a támogatási szintet, amit a 2022-es évig igénybe tudtunk venni

A gazdaságfejlesztési támogatások részeként néhány gondolat a termeléshez kötött támogatásokról:

Növény alapú támogatások: cukorrépa, rizs, ipari zöldség, zöldség termesztés, extenzív és intenzív gyümölcs, ipari olajnövény, szemes- és szálas fehérjenövény termesztés.

Allatalapú támogatások : anyajuh, hizott bika, anyatehén, tejhasznú tehén tartás.

A megerősített környezeti kondicionalitás 2023-tól a termeléshez kötött támogatások esetében is a támogatásokhoz való hozzáférés alapvető feltételei közé kerül. **A JFGK 1 konkrét alap előírást fogalmaz meg a víz-keretirányelv egyes elemeinek végrehajtását illetően.** Emiatt a 2023-as évben a termeléshez kötött zöldségtámogatást nagyon sok gazda nem tudta igénybe venni.

A támogatás mértékének változásai :

Támogatási jogcím megnevezése	2022. év	2023. év	Változás
Anyatehéntartás	33,959	34,631	2%
Hizottbika	4,366	5,061	16%
Tejhasznú tehéntartás	66,947	68,274	2%
Anyajuh tartás	21,346	21,758	2%
Cukorrépa termesztés	7,762	7,916	2%
Rizstermesztés	1,941	1,979	2%
Ipari zöldségnövény termesztés	11,136	15,620	40%
Zöldségnövény termesztés	4,905	6,455	32%
Ipari olajnövény termesztés	1,372	0,74	-46%
Extenzív gyümölcsstermesztés	9,485	6,063	-36%
Intenzív gyümölcsstermesztés	6,524	6,654	2%
Szemes fehérjetakarmány-növény termesztés	13,057	15,963	22%
Szálas fehérjetakarmány-növény termesztés	13,057	10,985	-16%
Összesen	195,857	202,099	3%

A szám adatok a költségvetési időszakra előirányzott keretösszegeket tartalmazza, millió euróban kifejezve.

A II. pillér, azaz a Vidékfejlesztési program tervezet főbb elemei:
 Mezőgazdaság digitális átállásához kapcsolódó precíziós fejlesztések támogatása
 Mezőgazdasági üzemek fenntarthatósági fejlesztése
 Mezőgazdasági termékek értéknövelése
 Fiatal mezőgazdasági termelők induló támogatása
 Generációs megújulás támogatása
 Mezőgazdasági kisüzemek fenntarthatóságának támogatása
 Mezőgazdasági üzem tevékenység diverzifikációjának támogatása
 Vízfelhasználás hatékonyságát javító beruházások támogatása
 Mezőgazdasági Kockázatkezelési Rendszer
 Erdészeti támogatások

3./ A falugazdász munkakör ellátása

VÁLTOZÁSOK A FALUGAZDÁSZ MUNKAKÖRBEN

Falugazdász feladatomat 2008 novemberétől két községben (Zsombó, Forráskút) látom el. 2014 január elsejétől a Falugazdász hálózat feladataival , fenntartásával és működtetésével együtt átkerült a Nemzeti Agrár- Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamarához.

A feladataink nem változtak , továbbra is a gazdák segítségét tartjuk a magunk részéről a legfőbb célnak és feladatnak.

A Kamara célja , hogy a lehetőségek szerint minden gazdát az őt megillető támogatási lehetőségekről tájékoztassanak, ahhoz hozzásegítsék őket.

A 2023-tól kezdődő új támogatási rendszer minden gazdálkodó számára plusz adminisztrációs terhet fog jelenteni, az ehhez történő segítségnyújtásban a Falugazdász hálózatnak fontos szerepe lesz.

Zsombó településen a mezőgazdasággal foglalkozó személyek, őstermelők nagy száma , a benyújtott Egységes kérelmek , valamint a támogatási kérelmek összetettsége miatt a Kamara céljaival összhangban a Falugazdász személyében 15 év után változás áll be: 2023. szeptember 1-től önálló falugazdász körzetként **Braunné Szollár Kitti fogja a településen ellátni a falugazdász feladatokat. Kérem, fogadják őt bizalommal, és segítsék őt is ugyanúgy a munkájában , ahogy én kaptam Önöktől a segítséget.**

Ezúton szeretném megköszönni az Önkormányzatnak, a Képviselő Testületnek, Polgármester Úrnak, és minden Önkormányzati dolgozónak mindennemű segítségét , mellyel a munkámat segítették. Külön megköszönném a József Attila Községi Ház és Könyvtár által biztosított helyszínt a tájékoztató előadásaimra .

A Falugazdász feladataimat a továbbiakban lakóhelyemen Forráskúton fogom ellátni, bármi kérdés esetén természetesen ugyanúgy állok rendelkezésükre.

Zsombó 2023-09-17

Tisztelettel :Gyuris Ferenc
falugazdász

